

eindverhandelingen

Jan Mulleman

Het gebruik van de videorecorder in Vlaanderen

Een verkennend en vergelijkend onderzoek.

Fac. Soc. Wet., Dep. Communicatiewet., K.U.Leuven, juli 1985, 117 blz.

Promotor: Dr. W. Van der biesen

De videorecorder is in opmars, dat is genoegzaam bekend. De prijzen dalen en de technische mogelijkheden van de toestellen worden steeds groter. De beeldkwaliteit verbetert stelselmatig. Ook wat de software betreft kennen we de laatste jaren een steeds groter wordend aanbod. De videotheken rezen op korte tijd als paddestoelen uit de grond. Deze ontwikkeling brengt met zich mee dat de penetratiegraad van de videorecorders elk jaar de hoogte in gaat.

«Wat doen videobezitters nu in praktijk met hun toestel, in deze periode van expansie?». Dat was de vraag die we ons stelden en waarop we in ons onderzoek een antwoord trachtten te geven. Daarbij schetsten we een beeld van de socio-demografische samenstelling van de groep videobezitters in Vlaanderen.

Voortgaand op een aantal socio-demografische gegevens die we berekenden op basis van computerlijsten die ons door de BRT ter beschikking waren gesteld, stelden we zelf een steekproef van 70 gezinnen met video samen. We beperkten ons (omwille van praktische en financiële redenen) hoofdzakelijk tot de provincie Antwerpen. Van de 130 opgestuurde of persoonlijk afgegeven vragenlijsten ontvingen we er 85 terug, waarvan er na selectie 20 wegvielen en 5 andere uit de middenklasse bijkwamen. Dit was noodzakelijk om de steekproef die we samenstelden zo representatief mogelijk te maken.

Historiek

De geschiedenis van de huiskamervideo is nog niet zo oud. Philips was in 1971 de eerste firma die de consumentenmarkt trachtte te veroveren. De Japanners speelden wat later een belangrijke rol in de video-industrie. Van de oorspronkelijke drie systemen Betamax ('75), VHS (Video Home System ('76) en Video-2000 ('79), blijven enkel de eerste twee over. V-2000, het systeem van Philips, werd uit productie genomen. Om in te spelen op de sterke concurrentie bracht Philips in 1984 eveneens VHS-toestellen op de markt. Het VHS-systeem verstevigt zijn positie op de videomarkt. Uiteraard moet in de toekomst rekening gehouden worden met de opkomst van de Super-8-videocamera's.

De laatste jaren kopen meer en meer mensen een videorecorder. De toch nog relatief hoge aankoopprijs is wellicht een kleine rem op een nog snellere expansie. Begin 1984 bezat 8,1% van de Vlaamse TV-gezinnen een videorecorder. Dat is goed voor zo'n 156.000 toestellen. Ondertussen zal de penetratiegraad al wel opgelopen zijn tot 12 of

13%. In vergelijking met andere landen is België en dus ook Vlaanderen een zwak videoland.

Socio-demografische gegevens

Uit de socio-demografische gegevens die we berekenden op basis van de BRT-gegevens concludeerden we dat meer dan 90% van de videorecorders gekocht wordt door gezinnen die tot de lager-midden of hogermidden sociale klasse behoren. Wat de gezinsgrootte betreft vinden we nagenoeg 63% van de videorecorders terug bij gezinnen bestaande uit 3 of 4 personen. Naast de categorie van de alleenwonenden lijken de heel kleine en heel grote gezinnen relatief weinig een videorecorder te kopen. Gezinnen uit de categorie van lager-bedienden blijken relatief hoog te scoren inzake de aankoop van een video. De penetratie van de videorecorder over de verschillende woongebieden (platteland - verstedelijkt - agglomeratie - stad) is nogal gelijkmatig verdeeld. Enkel in de steden wordt een sterke concentratie vastgesteld. Wat de spreiding over de Vlaamse provincies betreft is Brabant de enige die een klein overwicht heeft ten opzichte van de andere.

Audio-visuele accommodatie

Als we de onderzoeksgegevens met betrekking tot het bezit van audio-visuele apparatuur bundelen, blijkt duidelijk dat de gezinnen met een videorecorder beter uitgerust zijn op dat vlak. Wat het soort videotoestel zelf betreft, blijkt dat het grote merendeel van de mensen zich een VHS-toestel aanschafft. Met betrekking tot de rest van de audio-visuele accommodatie, blijken video-gezinnen relatief meer over kleurentelevisies te beschikken. Het procentueel aandeel kabelabonnees bij gezinnen met video ligt ook hoger dan bij gezinnen waar geen videorecorder in huis is. Ook als bezitters en niet-bezitters van een videorecorder vergeleken worden qua bezit van gewone radio's, auto-radio's, wekkerradio's, platenspelers en bandopnemers, komt de eerste groep er significant sterker uit.

De voornaamste reden waarom de mensen een videorecorder aankopen, is om een TV-programma op een ander tijdstip te kunnen bekijken. Vooral mensen die op onregelmatige tijdstippen moeten werken hebben veel baat bij de aanschaf van een video. Programma's die ze normaal moeten missen kunnen nu opgenomen worden. In tegenstelling tot wat zou kunnen vermoed worden is het afdraaien van koop- en huurfilms niet zo'n heel belangrijke factor die mee in overweging wordt genomen bij de aankoop van een video.

Ongeveer 60% van de gezinnen die een videorecorder bezit huurt wel eens videocassettes. Bij benadering de helft daarvan huurt frequent (dwz. 12 of meer maal per jaar). Het merendeel van de gezinnen houden de cassettes minder dan een week in huis. Op het moment van het invullen van de vragenlijst had ongeveer de helft van de ondervraagde gezinnen vooropgenomen cassettes in huis (uiteraard de helft van de categorie «huurt wel eens een vooropgenomen cassette»). Op het ogenblik van het onderzoek had nagenoeg de helft van de ondervraagden

blanco cassettes in huis.

Op de vraag naar het lidmaatschap van een videotheek antwoordde 28% positief. Slechts 8,5% van de ondervraagden leest geregeld een videotijdschrift.

Opneem- en afspeelgedrag

Uit het onderzoek bleek dat vrijdag, zaterdag en donderdag de dagen zijn waarop het meest opgenomen wordt. De meeste opnamen situeren zich daarbij tussen 19 en 23u en in mindere mate tussen 23 en 01u. De opnamepieken stellen we vast gedurende de «prime time»-uren. De Vlaamse videobezitters nemen meer op van de Nederlandse tv-zenders dan van de eigen omroep. Ook BBC lijkt het goed te doen. Als populairste programmasoorten om op de magneetband vastgelegd te worden spannen drama's en series duidelijk de kroon. Kunstprogramma's krijgen nagenoeg geen aandacht van de videobezitter. In cijfers uitgedrukt kan gesteld worden dat 80% van de video-opnamen gemaakt worden om zogenaamd «uitgesteld TV te kunnen kijken». Dat blijkt ook uit het kijkgedrag tijdens het opnemen. De meerderheid kijkt dan ofwel naar een andere zender dan het op te nemen programma of kijkt helemaal niet.

Wat het bekijken van de opgenomen programma's betreft, lopen de cijfers nagenoeg parallel met de opnamecijfers, wat eigenlijk niet meer dan logisch is. Gewoonlijk neemt men immers iets op met de bedoeling het achteraf ook af te spelen. Ruim twee derde van al de videobezitters kijkt wekelijks video. Meer dan een kwart kijkt zelfs dagelijks. 80% van de afgespeelde cassettes zijn TV-opnamen.

Bij de vraag naar het soort films dat gewoonlijk in videotheken gehuurd werd kwamen hoofdzakelijk «geweld»-films en «diversen» aan bod. Het percentage «sexfilms» dat gehuurd wordt zal in praktijk vermoedelijk hoger liggen dan hetgeen uit het onderzoek is gebleken. De mensen vullen immers niet graag in dat ze porno of soft porno huren.

Conclusies

Uit de onderzoeksresultaten kunnen een aantal conclusies getrokken worden. Vóór het onderzoek waren we van mening dat de grootste groep videobezitters (relatief gezien natuurlijk) zich zou situeren in de hoogste sociale klassen. Dat bleek echter niet te kloppen. Vooral in de sociale middenklasse bevonden zich de meeste videobezitters. Wellicht zal zich dat in de toekomst uitbreiden naar de lagere sociale klassen. Wat eveneens zeer verrassend overkwam was het feit dat 40% van het panel nooit een vooropgenomen film huurt. Deze cijfers zullen zeer waarschijnlijk snel evolueren gezien de markt van de vooropgenomen cassettes steeds sneller uitbreidt. Vooral meer en meer recente films pronken in de uitstalramen van de ontelbare videotheken.

Televisie en misschien ook de bioscopen zullen in de toekomst af te rekenen hebben met een geduchte concurrent. Nochtans zal het aantal opgenomen TV-programma's steeds groot blijven. We mogen immers niet uit het oog verliezen dat het geweldige aanbod TV-stations via de kabel, dagelijks een massa films in de huiskamer brengt. Met de komst van betaaltelevisie, zoals FilmNet op de kabel in Antwerpen en West-Vlaanderen, zal dit aanbod nog groter worden.

De videotijdschriften kenden nog niet de grote doorbraak. Een weinig professionele aanpak en een relatief klein lezerspubliek zal daar wel voor een deel tussen zitten. Een goed en verzorgd tijdschrift kost daarboven nog een bom geld ook.

In tegenstelling tot wat velen denken wordt de videorecorder erg intensief gebruikt. Het is geen pronkstuk dat slechts sporadisch van onder het stof opgedolven wordt, maar een veel gebruikt audio-visueel medium.

Het onderzoek naar het gebruik van de videorecorder in Vlaanderen licht slechts een tipje van de videosluier op. Problemen met auteursrechten, wetgeving terzake, piraterij, horror- en pornomarkt zijn niet behandeld. Ook op hardware-gebied onderzochten we zeer weinig. Het medium videorecorder zal in de loop der jaren steeds aan belang winnen. Wellicht kunnen we binnen een paar jaar spreken van een «videoboom» in Vlaanderen. Of zijn we al zover?

Bibliografie

- BOON, G., *De Omroep. Radio en Televisie in Nederlandstalig België*. BRT-brochure, 1984.
- NOS AFDELING KIJK- EN LUISTERONDERZOEK. *Videorecordergebruik 1983*; Hilversum, 1984.
- Computerlijsten die ons ter beschikking gesteld werden door de BRT-studiedienst.
- POESMANS, D., *Bezit van audiovisuele apparatuur in het Vlaamse landsgedeelte*. BRT-studiedienst, 1984.
- VAN DE SCHAFT, K., *Videoverhuur in Vlaanderen In: Videomarkt, 4*, (1985), 2, p. 8-9.

Lieve SMEETS

ADVERTEREN BOVEN EN ONDER DE TAALGRENS

1985 100 BLZ. 350 BF.

Een uitgave van:
Centrum voor Communicatiewetenschap
Van Evenstraat 2A
3000 Leuven